

Ekonomické pojmy v právu I

Ekonomické základy práva

Přednáška 18.2. 2019

Ekonomické instituty a právo

- Mnohé ekonomické instituty vznikají v důsledku lidského jednání
- Právo je teprve následně „dohání“ svojí regulací
- Příkladem např. účetnictví a jeho faktický vznik dávno před tím, než začalo být regulováno právními normami
- V rámci tohoto předmětu se zaměříme na **ekonomickou podstatu** různých právních vztahů a pojmů
- Bez chápání ekonomické podstaty regulace nelze chápat právo jako celek

Pojmy probírané v dnešní přednášce

- Tržní mechanismus
- Minimální mzda
- Peníze / měna / kryptoměny
- Hodnota vs. cena; pohledávky
- Problematika týkající se úroku

Tržní mechanismus I

- Interakce mezi subjekty trhu
- Nabízejí – poptávající
- Usilování o uspokojování potřeb

- Friedman (L.E. Read)
- I, Pencil

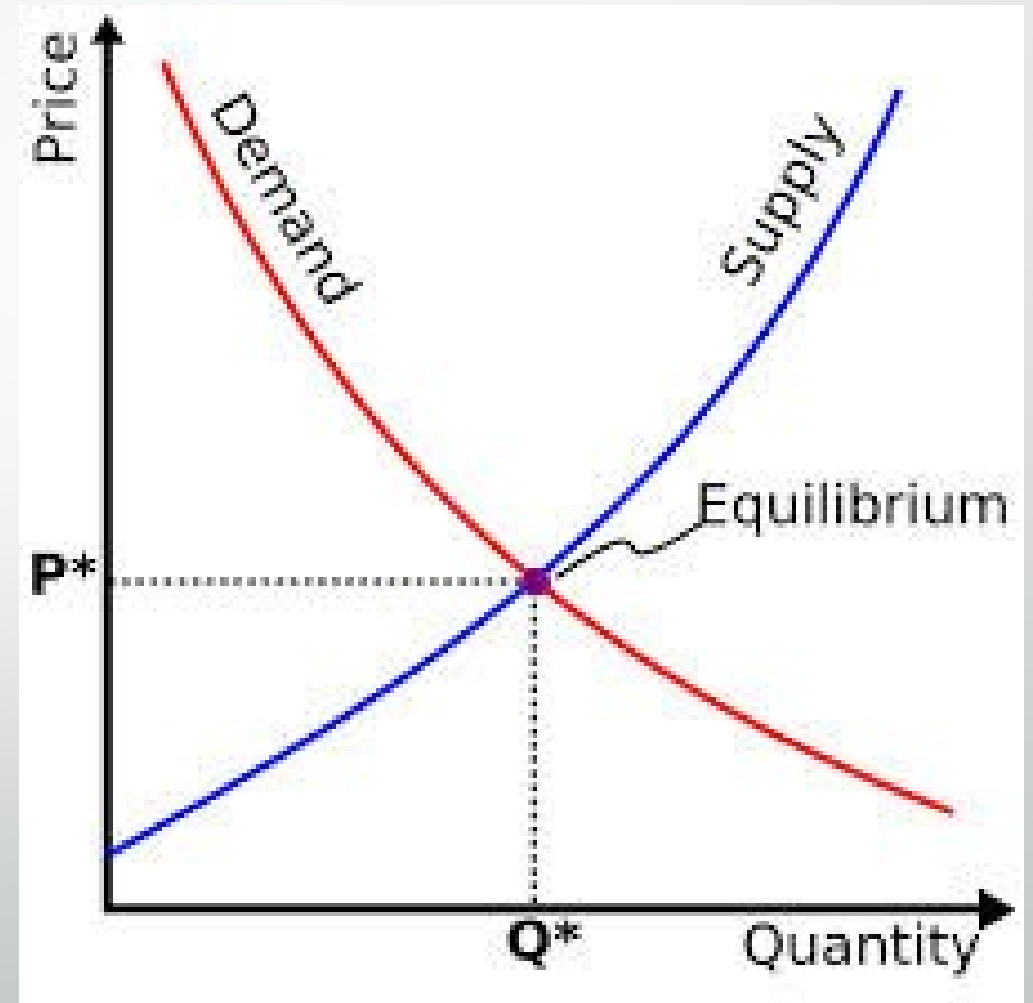

<https://www.youtube.com/watch?v=QJ4ZgiYA2Fo>

13:20 – 16:05

Tržní mechanismus

- Tržní mechanismus
  - Nabídka
  - Poptávka
  - Cena

Zdroj: Economics Stack Exchange

Minimální mzda

- Zákonem stanovená „minimální cena“ práce
- Účel je většinou deklarován tak, že má zajistit určitý minimální standard / minimální výši odměny za práci
- **Jaké může příliš vysoko nastavená minimální mzda přinášet mj. důsledky?**

Minimální mzda

- Zákonem stanovená „minimální cena“ práce
- Účel je většinou deklarován tak, že má zajistit určitý minimální standard / minimální výši odměny za práci
- **Jaké může příliš vysoko nastavená minimální mzda přinášet mj. důsledky?**
  1. vyšší míra nezaměstnanosti?
  2. obtížnější hledání zaměstnání u méně kvalifikovaných zaměstnanců?
  3. „černé“ zaměstnávání?
  4. ???

Peníze a měna

- Penězi může být v obecné rovině vše, co je obecně přijímáno, jako prostředek směny (Mishkin, 2004)
- Základní funkce peněz:
  1. Prostředek směny
  2. Účetní jednotka
  3. Uchovatel hodnoty

Peníze a měna

- Měnou „„rozumíme onen druh peněz, který v jednotlivém státě ve smyslu právním za peníze platí““ (Bráf, 1888)
- Měna je „ druh peněz, který je v daném státě každý povinný přijímat jako platidlo, a který je současně i určitým kriteriálním nástrojem kvantifikace všech jevů a procesů probíhajících v národním hospodářství“ (Grůň, 1996)
- Měna jako zákonné platidlo (*legal tender, gesetzliches Zahlungsmittel*)

„Kryptoměny“

- **Nejedná se o měnu - není zákonným platidlem**
- Různé druhy:
- Bez emitenta
- Emitované
  - Emitované soukromou institucí
  - Emitované veřejnou institucí
- Splňují v současné době kryptoměny výše vymezené funkce peněz?
- Jsou spíše penězi nebo „investičními“ (spekulativními) instrumenty?

Cena a hodnota

- Nejsou synonyma
- Cena vzniká na trhu či je uměle dána cenovým předpisem
- *„Zatímco hodnota nemovitosti (či obecně jakéhokoliv ekonomického statku) je podložena dlouhodobými vnitřními fundamenty, cena je vždy průsečíkem poptávky a nabídky v daném konkrétním čase. Může se proto změnit velmi rychle.“*
(Tomšík, 2016)
- Bubliny na trhu

Dluh

- Závazek dlužníka poskytnout nějaké plnění
- Pojem dluh je většinou chápán ve vztahu k peněžnímu plnění
- Věřitel má za dlužníkem pohledávku, dlužník má vůči věřiteli závazek

- Pohledávka je aktivem
- Není-li to předmětem smluvního (či objektivního) omezení, pak s ní může být nakládáno (postup, rozdělení, zástava, atd.)

- Jaké podoby (formy) může mít pohledávka?

Obecně k úroku

- Výnosy ze zapůjčení peněžních prostředků jsou obecně označovány jako úrok (Rejnuš, 2016)
- Různé teorie úroku:
  - 1. Klasická teorie úrokových sazeb**
  - 2. Úroková teorie likvidity**
  - 3. Úroková teorie zapůjčitelných fondů**
  - 4. Úroková teorie racionálního očekávání, atd.**

Klasická teorie úrokových sazeb

- Spojena se jmény Eugena Böhm-Bawerka (brněnský rodák) a Irwinga Fishera
- Vychází z předpokladu, že lidé preferují běžnou okamžitou spotřebu před spotřebou budoucí, tzv. hledisko časové preference
- Klasická teorie tak chápe úrok jako „odměnu za čekání“

Klasická teorie úrokových sazeb

- Co je to odložení spotřeby?
- Představte si situaci, kdy jste vyhráli v loterii a máte na výběr získat 900 tis. Kč dnes nebo 1 mil. Kč za 5 let. Jaké je Vaše rozhodnutí?

Klasická teorie úrokových sazeb

- Co je to odložení spotřeby?
- Představte si situaci, kdy jste vyhráli v loterii a máte na výběr získat 900 tis. Kč dnes nebo 1 mil. Kč za 5 let. Jaké je Vaše rozhodnutí?
- A co kdyby jste volili mezi 700 tis. Kč dnes či 1 mil. Kč za 5 let? Rozhodli byste se jinak?

Úroková teorie likvidity

- Spojena se jménem Johna Maynarda Keynesese
- Vychází z předpokladu, že úrok je platbou za obětování vzácného zdroje – likvidních peněz
- Teorie likvidity tak chápe úrok jako „odměnu za obětování likvidity“

Úroková teorie likvidity

- Co je to obětování likvidity?

příklad:

- Představte si, že máte na bankovním účtu 1 mil. Kč. Můžete se rozhodnout, že jej budete investovat do čehokoli. Není ovšem nijak úročený.
- Nyní si představte, že máte možnost za 1 mil. Kč nakoupit dluhopisy (ne kótované, hůře prodejné) splatné za 5 let. Dluhopisy jsou garantované bankovní institucí, proto jsou relativně bezpečné. Jak vysoký by musel být roční kupón, abyste si je pořídili?

Teoretické rozlišování

- Smluvní úrok
  - běžný
  - z prodlení
- Zákonný úrok
  - z prodlení – vyplývá z ustanovení zákona (v ČR nařízení vlády č. 351/2013)
  - běžný (v praxi se téměř nevyskytuje)
- Úrokové sazby stanovované centrálními bankami
  - Přes různá označení se většinou jedná o úrokovou sazbu, za níž si banky mohou u centrální banky ukládat volné prostředky, popř. si od centrální banky volné prostředky půjčovat

Otázky?

Děkuji za pozornost

JUDr. Johan Schweigl, Ph.D.

Johan.Schweigl@law.muni.cz